

חשון התשע"ז

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

היהדות - דת גזענית? לפרשת וירא

2. בראשית י"ח:

וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו וַיֵּרָא וַיֵּרָץ לְקִרְאָתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה. וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי אִם נָא מְצֵאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אֵל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עַבְדְּךָ יִקַּח נָא מֵעַט מַיִם וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ וְאִקְחָה פֶת לֶחֶם וְסַעַדוּ לְבָכֶם אַחַר תַּעֲבֹרוּ כִּי עַל כֵּן עָבַרְתֶּם עַל עַבְדְּכֶם וַיֹּאמְרוּ כֵּן תַּעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. וַיִּמְהַר אַבְרָהָם הָאֵהָלָה אֶל שְׂרָה וַיֹּאמֶר מְהֵרֵי שְׁלֹשׁ סָאִים קָמַח סֹלֶת לוֹשִׁי וְעָשִׂי עֲגוֹת. וְאֵל הַבָּקָר רֹץ אַבְרָהָם וַיִּקַּח בֶּן בָּקָר רֶדֶד וְטוֹב וַיִּתֵּן אֶל הַנֶּזֶר וַיִּמְהַר לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ. וַיִּקַּח חֲמָאָה וְחֵלֶב וַיִּבֶן הַבָּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתֵּן לַפְּנִיָּהם וְהוּא עֹמֵד עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ וַיֹּאכְלוּ

מיהם האורחים? ודאי שהם לא מ "אנשי שלומינו"... חז"ל מתארים, שאותם האורחים שזכו בצל קורתו לסעוד מכל טוב, ונהנו ממאור פנים היו עובדי עבודה זרה. מידתו של אברהם, מידה שהנחיל לעם ישראל בתור אבי האומה, היא מידת החסד. חלק מהפנים בו מתגלה מידה זו היא ההתחשבות בזולת.

נשאלת השאלה, מדוע אברהם אבינו שנהג ברוחב לב כלפי האורחים ונתן בשר בקר רך וטוב, חמאה וחלב בשפע, הרי כשמגיע התיאור למים שהם המוצר הכי פשוט במכלול הכנסת האורחים, דווקא שם נאמר " יוקח נא מעט מים " ,מדוע "מעט" מים ולא ביד רחבה?

מדקדקים חז"ל בפסוקים ומסבירים שאת כל הדברים שהכין אברהם לאורחיו, הכין הוא בעצמו ככתוב, ואקחה פת לחם, וכן ואל הבקר רץ אברהם, וכן ויקח חמאה וחלב. לעומת זאת במים נאמר "יוקח נא" שמשמעותו על ידי שליח ולא על ידי אברהם עצמו.

כדי להדגיש מידה זו נביא סיפור חסידי על רבי לוי יצחק מברדיטשוב שהתארח לשבת אצל ראש הקהל באחת העיירות שהיה גם עשיר גדול, לאחר קבלת שבת ותפילת ערבית שהתקיימו ברוב עם, פנה הרב עם כל ראשי הקהל וציבור מלווי לאוהל הגדול שהוקם לכבודו של הרב לסעוד

בפרשת "לך לך", נבחר אברהם אבינו להיות אבי האומה היהודית. אומה אשר משפיעה יותר מכל אומה אחרת על כל האנושות, אומה שהגדרותיה הן "עם סגולה".

1. בדברים כ"ו, י"ח: "ולתתך עליון על כל הגוים"

במבט ראשון, תיאורים אלה על מעלת העם היהודי, המלווים בציווים הלכתיים ברורים המורים להתבדל ולהתרחק מהגויים, יכולים להתפרש כהתנשאות או חלילה כגזענות.

לכאורה, כאשר התשובה לשאלות הבאות היא חיובית, קשה שלא להתייחס לדת היהודית כדת שאינה גזענית:

האם אתה מאמין כי ה' "בחר בנו מכל העמים"?

האם אתה מברך "שלא עשני גוי"?

האם בתפילה אתה אומר: "שהם משתחוים להבל ולריק ומתפללים לא-ל לא יושיע"?

האם לא תסכים שבנך יישא לאישה נכריה?

אבל, לאחר שמן הסתם ענינו כן על השאלות יש לדון בשאלה, האמנם "אתה בחרתנו מכל העמים" הנה אמירה גזענית. והאם הפסוק "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש..." סותר את ערך השוויון, והאמנם השמירה על טהרת השושלת היהודית וחוסר הנכונות להתערב באומות מעיד על גזענות.

מסביר ניר אביעד כי פרשת וירא מלמדת על סוג ה"גזענות" המקורית של היהדות, השונה לגמרי מהגזענות שסגלו לעצמם עמים אחרים.

אוהב הבריות ומקרבן לתורה

נתחיל את בחינתנו בדבר הראשון שאברהם אבינו עושה לאחר שהובטח לו שמזרעו יצא עם קדוש, נבדל ומיוחד- באיזו דרך בחר לבטא את "העליונות" עלפני שאר העמים? בתחילת הפרשה מתואר כיצד רץ אברהם לקבל אורחים ולהנעים להם ככל הניתן.

כללי או מסוים "לטובתו של המפליל ומתוך פגיעה בקורבן" היא שלילית .
מה יקרה אם הגזענות מיטיבה? האם נוכל להגדיר כ"רעה" תכונה או ערך המסייעים לכלל האנושות? אם היה ניתן להפוך את כיוונה השלילי של הגזענות ולנתבחה אל החיובי האם לא הייתה הגזענות תורמת לבניין העולם ולתיקון העוולות שבו?.

5. בעל הסולם ב"מבוא לספר הזוהר" מרחיק את החשש מגזענות:

"...למשל, בעל המוסר האידיאלי, דהיינו שאינו איש דתי, מרוב עסקו במעלת האמת, כשהיא בצורתה המופשטת מהחומר, הנה אפילו בעת שיציל איזה אנשים ממיתה, על ידי השקר שיאמר להם, יוכל להחליט בעצמו שאפילו כל העולם ילך לאבדון הוא לא יפליט דבר שקר בכוונה מפיו. ואין זה דעת תורה, שהרי, אין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש. אכן אם היה משכיל הצורות אמת ושקר כבעת שהן מתלבשות בחומר, אז היה מובנם רק בערך מועיל או מזיק להחומר. כלומר, כי אחר נסיונות מרובים שהעולם נתנסה בהם, וראו רוב החורבנות והנזקים שאנשי שקר גרמו בדברי שקרם, ואת רוב התועלתיות שאנשי אמת הביאו בשמירתם את עצמם לומר רק דברי אמת, באו לידי הסכמה אשר אין מעלה יותר חשובה ממדת האמת, ואין גנות כמדת השקר. ואם האידיאליסט היה מבין את זה, אז היה ודאי מסכים לדעת תורה והיה מוצא שדבר השקר להציל אפילו אדם אחד ממיתה הוא לאין ערך יותר חשוב מכל גדלה ושבחה של מדת האמת המופשטת".

כצאצאי אברהם, קיבלנו בירושה את היכולת (ואף חובה!) להיות שלוחי ה' בעולם בהפצת הטוב, האמת, השמחה והאהבה שבתורתו. תפקידנו בעולם הוא להיות "אור לגויים". להראות לכל העמים מתוקף צורת חיינו ומעשינו הטובים את מציאות השם בעולם.

כשאנחנו מתבדלים מאומות העולם בתחומים שונים ודואגים לשמור על ההומוגניות שלנו שנפרדת ושונה, אין זאת מתוך הגישה הלאומנית הנמוכה של "אנחנו שונים מכך כי אנחנו טובים יותר", אלא מתוך לאומיות בריאה שיודעת שאנחנו שונים אבל רק משום שקיבלנו תפקיד שונה בעולם וההתבדלות עוזרת לנו לשמר את אותו שוני.

כל זאת למרות שלא תמיד אנחנו מתנהגים כעם הנבחר ולא אחת מתגלה דווקא פרצופו של ה"ישראלי המכוער", אולם בשורש האמונה אנו יודעים שאותו השוני אמור להוות מקור דוגמא לקדושה, לעדינות, לדרך ארץ ולאהבת הזולת. שוני זה מחייב ליותר חובות כלפי שאר העולם מאשר לזכויות. תפקיד עם ישראל להביא לעולם אור, שמחה ואמונה, ולא הרס, חורבן ומוות. "ממלכת כוהנים" פירושו ממלכת משרתים, משרתים של הטוב. זה מחייב, אבל בהחלט אפשרי.

את סעודת ליל שבת, לאחר הקידוש הביאו לרב קערה גדולה מלאה מים בשפע לנטילת ידים, עמדו כולם והביטו על הרב ללמוד ממנו היאך צריך ליטול ידיים בהידור רב, אך מה הייתה הפתעת כל ראשי הקהל והציבור הגדול שבא לחזות בהנהגותיו הקדושות של הרב, כאשר הם רואים את הרב נוטל ידיים בצמצום רק כפי הדין ולא בהידור רב כמופיע בהלכה, ראה הרב את תמיהתם והסביר, בביתי שלי בו אני דואג להביא את המים בעצמי אני אטול ידיים בהידור רב, אך פה שאני רק אורח ואת המים מביאה המשרתת מהבאר הנמצא במרחק וסוחבת את דליי המים בשארית כוחותיה, אין אני רשאי להדר בצוות על חשבון טרחתה של המשרתת.

יסוד זה, של חסד, של התחשבות בזולת הוא העומד במרכז מעשיו של אברהם אבינו. ובה לידי ביטוי גם בדברי המשנה באבות.

3. אבות פרק א משנה יב:

הלל אומר, הוי מתלמידיו של אהרון, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה.

מבקש זכות על הזולת

בהמשך הפרשה מתייצב אברהם, מול וכנגד ה', כדי לנסות לשכנעו לבטל את גזירת השמד שנגזרה על סדום ועמורה כשברור לו שבערים אלו חיים אנשים שאופי חייהם הוא אנטיתזה גמורה לכל מה שאברהם מאמין ומחנך אליו: - בסדום חיה חברה אכזרית, גאה וחומרית, אשר האגואיזם הפרטי והכללי היו לסמל משטרה. ולמרות כל זאת, אברהם מתחנן מכל ליבו למחילה לאותם רשעים.

מדוע היה חשוב לאברהם שלכל בריה ולכל אדם יהיה טוב גם אם הוא מאמין ומתנהג לגמרי הפוך ממנו? להבדיל מדתות אחרות, היהדות מעולם לא ניסתה לספח אליה עמים נוספים, ואף מתייחסת אל הרוצים להתקרב אליה בחשדנות ובהסתייגות רבה. ה"בדלנות" של העם היהודי עליה מדברת התורה – דווקא השונות נועדה כדי שנאחד סביבנו את שאר האומות ונהווה דוגמא להשפעה, לנתינה ולאכפתיות.

4. בספרו "הגזענות" כותב הפילוסוף היהודי אלבר ממי:

"הגזענות היא ייחוס ערך, כללי או מסוים, להבדלים ממשיים או מדומים לטובתו של המפליל ומתוך פגיעה בקורבן, וייחוס הערך נועד להצדיק תוקפנות או זכויות יתרות".

מכאן עולה שכאשר הגזענות מולידה "תוקפנות או זכויות יתרות" היא אכן שלילית ורק כאשר היא מייחסת ערך

כמו כן, מסביר הרב ברנדס, כי בלעם הוא "נביא באומות העולם", דמות מופת רוחנית במושגים של אומות העולם, שזוכה גם להערכה מפי חז"ל שאמרו בספרי על בלעם.

10. דברים פסקא שנ"ז, י:

"לא קם עוד נביא בישראל כמשה - בישראל לא קם, אבל באומות העולם קם, ומיהו? בלעם".

חז"ל הכירו בכוחותיו ומעלותיו, למרות שמבחינת מידותיו המוסריות ומטרותיו, הם מגדירים אותו כ"בלעם הרשע". בלעם הוא אב טיפוס לסוג מסוים של אישי רוח בעולם הגדול, וליחסם אל עם ישראל וא-להיו. בלעם מכבד את א-להי ישראל ומכיר בעליונותו, אבל מנסה להתחכם ולבצע את משימת הקללה המוטלת עליו. כידוע, בסופו של דבר, הקללה המיועדת הופכת לברכה. אין בלעם יכול לפעול כנגד הרצון הא-ל והמציאות השוררת במחנה ישראל. הוא מתבונן במחנה ישראל ונאלץ להודות ש "מה טובו אהליך יעקב, משכנותיך ישראל".

יתר על כן, ברגע נדיר של חשיפה עצמית הוא מבקש על עצמו: "ותהי אחריתי כמוהו".

אך עם זאת, ההכרה במעלת ישראל ובסגולותיו הייחודיות אינה הופכת אותו לפילושמי - אוהב ישראל. אדרבה, הוא ממשיך לנסות, מכל צד אפשרי, למצוא איזו פרצה שדרכה יוכל לקלל את ישראל.

בלעם מחפש את התכונות המיוחדות של עם ישראל, התכונות והמאפיינים העושים אותו לעם יוצא דופן וחריג במשפחת האומות. תכונות אלו יכולות להתפרש לטוב ולמוטב. הרשע, מחפש את צד הגנות שבהן לדוגמה, - "עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב" נראית כתכונה מאד חיובית: עם אוטונומי, בעל זהות עצמית ברורה, שומר על תורתו וייחודו האתני והתרבותי, ומכוח זה, מתבדל בין העמים. עם ששומר על בדילותו זו באמצעות מערכת מצוות, דינים ומנהגים. כדוגמת איסורי נישואין עם אומות העולם, או מערכת מסועפת של הקפדות בתחום האכילה, המונעת ממנו כמעט לחלוטין להשתתף עם הגויים בשמחתם, בסעודתם ומשתיהם.

אולם, מסביר הרב ברנדס, אותו הפסוק עצמו יכול להתפרש גם כגנאי וקללה - עם בדלני ומתנשא, שאינו מוכן להתקשר ולהתערב ולתקשר עם העמים שסביבותיהם.

11. כפי שנאמר במגילת אסתר (ג', ח'):

"דתיים שונות מכל עם"

בכל מקום שבו הם נמצאים הם חריגים, מטרידים, ו"לא ידודתיים". טענה זו נשמעה בפי שונאי ישראל בכל הדורות, מהמן ואחשוורוש, ועד האנטישמיים ברוסיה וגרמניה והונגריה וברוב העולם. (ולצערנו, אף בפי יהודים בארץ ישראל כיום).

תפקיד עם ישראל בעולם

בברכות שמברך משה את עם ישראל לפני מותו נאמר,

6. דברים כ"ו, י"ח:

"ולתתך עליון על כל הגוים"

הרב יאיר קאהן מחלק את ברכת משה לשלוש: א. בחלק הראשון, משה מברך את העם בניצחון על אויביו - "עליון על כל גויי הארץ".

ב. החלק השני, עוסק בקדושת ישראל, השונה מהעליונות הפוליטית.

7. דברים כ"ו, ט"ז-י:

"יקימך ה' לו לעם קדוש כאשר נשבע לך כי תשמור את מצות ה' א-להיך והלכת בדרכיו: וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך"

ההבחנה בין שני המושגים מפורשת.

8. דברים כ"ו, יט:

"ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהילה ולשם ולתפארת ולהיותך עם קדוש לה' א-להיך כאשר דבר" קדושת ישראל מושרשת בהיות ישראל עם ה'. לכן חלק זה מדגיש לא רק קיום מצוות, אלא גם הליכה בדרך ה'.

ג. החלק השלישי עוסק בעצמאות ועדיפות כלכלית.

9. דברים כ"ח, י"ב-י"ג:

"יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו ולברך את כל מעשה ידך והליות גוים רבים ואתה לא תלוה: ונתנך ה' לראש ולא לזנב והיית רק למעלה ולא תהיה למטה כי תשמע אל מצות ה' א-להיך אשר אנכי מצוך היום לשמור ולעשות"

חלוקה זו משקפת שלוש מטרות שונות:

1. עליונות פוליטית - כי תשמע בקול ה' קדושה - כי תשמור את מצות ה'
2. עצמאות ועדיפות כלכלית - "כי תשמע אל מצות ה' א-להיך אשר אנכי מצוך היום לשמור ולעשות".
3. המטרות הן שמיעה בקול ה', שמירת מצוותיו והליכה בדרכיו. פרטי הברכות, כגון גשם בעתו וניצחון צבאי, אינם אלא אמצעי להשגת המטרות.

ניצוד מקבלים הגויים את היהדות ותפקידה

בפרשת בלק רואה הרב ד"ר יהודה ברנדס מקור מייצג ליחסם של חכמי אומות העולם לעם ישראל. בלק לדעתו, מהווה אב טיפוס לשליט הנכרי המבקש להרע לישראל. בצד איבתו לעם ישראל וחרדתו מפניו, הוא מבטא גם את הערצתו לכוח ולעצמה הנובעים מהעם הזה ומהאיוס שהוא מהווה על המואבים והמדוינים.

כל חיינו מורכבים מחיבורים והבדלות. בתא המשפחתי לדוגמה: המשפחה היא יחידה מחוברת, ובכל זאת חשוב לתת מקום ומרחב לכל אחד מהילדים, כדי לאפשר לו את ההתפתחות המיוחדת שלו. גם אצל בני הזוג יש כמובן חיבור, הם מקימים יחד את ביתם, את הקן המשפחתי, אך יש לכל אחד את המקום האישי והמיוחד שאסור שיפגע.

כך גם בכל מערך חיינו אנו חיים בין הקו המבדיל ובין הקו המחבר. מצד אחד כולנו בני אדם, ומצד שני כל אחד עם העם שלו. גם בתוך העם עצמו, אנו עם אחד ומצד שני לכל אדם יש את הקהילה שלו, וכן בתוך הקהילה וכו'.

האיזונים בין הקו המבדיל לקו המחבר יוצרים אפשרות של מצד אחד התחברות, התכללות מלשון כלל, והיכולת של אדם לצאת מפרטיותו ולחיות כקהילה, ומצד שני ההבדלה מאפשרת את המיוחדות את השמירה על הגבולות המאפשרים את הפרטיות את האינטימיות ואת העולם העצמי בשביל כל אחד וכאמור משתי התנועות האלו ביחד נוצר עולם מאוזן.

אם מתבוננים במה שקרה השבוע בעולם, אומר הרב דני סגליס, ראש ישיבת ההסדר בנצרת עילית, שבהכללה גסה העולם שלנו היה נתון בעשרות השנים האחרונות לכיוון יותר של שמאל הקיצוני. כאשר השמאל הקיצוני נוטה יותר לקו המחבר בעוד הימין נוטה יותר לקו המבדיל. (יש כמובן גם שמאל מתון ויש ימין מתון.) השמאל הקיצוני הוא מגמה גדולה של חיבור של "שפה אחת ודברים אחדים" של עולם אחד. לעומת זאת ימין קיצוני, זו הבדלה כל כך קיצונית שממנה מגיעים ללאומנות ופאשיזם, לנאציזם ולגזענות.

דומה, אומר הרב סגליס, שהעולם היה נתון לשליטה מאוד גדולה של תפיסה אידיאולוגית שהכל אחד – הכל שפה אחת ודברים אחדים והטשטוש הכל כך חזק של ההבדלים, אפילו כשיצא ממקום טוב של לראות את הצד המחבר, אבל הוא הביא להרבה אנשים תחושה של תסכול. יחד עם גלי ההגירה באירופה ועוד תופעות כמו תהליך ההפרדות של אנגליה מהאחוד האירופאי, ועלית הנשיא החדש בארה"ב, טראמפ, שרכב על גלים של הקו המבדיל. גם בצדדים הכי מגעילים והנמוכים של אנשים שהתעוררה אצלם גזענות ואנטישמיות, וגם אצל אנשים הרבה יותר מתונים שאמרו די כבר עם כל הכבוד, אבל יש גם אותנו האמריקאים וצריך לדאוג לנו וגם בתוך האמריקאים יש את השבטים השונים, ולא יכול להיות שמטשטשים את כל ההבדלים. כל זאת, לאו דווקא ברמה גזענית אלא אפילו ברמות שהשקענו הרבה שנים ללא פרנסה ושלמנו את המחיר ואף אחד לא דואג לנו.

תהליך הזה בעצם, מתחיל לעלות איזושהו קו של ימין בכל העולם שמחפש את הקו המבדיל.

לדרישה שבאה בעקבות טענה זו שתי פנים: יש הדורשים מעם ישראל לחדול מהתבדלותו ולהתערב בין הנכרים התערבות גמורה, כפי שנדרש מעם ישראל בתקופות מסוימות ובמקומות מסוימים, דרישה שלפעמים הובעה דווקא על ידי ליברלים ונאורים. ומצד שני, יש הדורשים לנדות את עם ישראל, להרחיקו ממשפחת העמים, להושיבו בגטאות נפרדים ואפילו -להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים!

מעניין הדבר, קובע הרב ברנדס, כי הטענות של שונאי ישראל הן כפולות משמעות, ממש כעמדותיהם של בלק ובלעם. מצד אחד - יש בהן הערכה מרובה, לפעמים עד כדי הפלגה מוגזמת, של עם ישראל, ובה בעת, מתוך חרדה מפני העצמה הזאת, ומתוך תחושת איום או נחיתות, ההכרה הזאת מובילה דווקא למאמץ אדיר להכפיש את עם ישראל ולפגוע בו.

דברי בלק "עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוד השור את עשב השדה" הם הגרסה המוקדמת ביותר של "הפרוטוקולים של זקני ציון" המוכרת לנו. והם מהווים, אב טיפוס לסגנון הטענה האנטישמית הזאת לדורותיה.

האם יכול עם ישראל לעשות משהו כדי למנוע את השנאה המשולבת בפרד?

מהתנהלות של בלק ובלעם עולה שהדבר אינו נוגע בכלל ליחסי עם ישראל והאומות. בפרשת בלק, עם ישראל אינו מודע כלל להזמנת בלק, ולאיום הנשקף אליו מבלעם. אין שום דיאלוג בין ישראל לבין מואב! עצם נוכחות עם ישראל בסביבה והרקע הקודם החרידו את בלק משלוותו ועוררו אותו להזמין את קללת בלעם.

מסביר הרב ברנדס שההוראה הנובעת מכך היא שכאשר עם ישראל ממלא את חובתו הייעודית והייחודית, הגויים מקבלים זאת בהערכה ובכבוד, ואילו כאשר הוא מנסה להתקרב אליהם על ידי התבוללות ברמה זו או אחרת, דווקא אז הוא מעורר עליו את חמתם ואיבתם של שונאיו.

דרישת ה' היא שעם ישראל ישמור על מעלתו המוסרית ותפקידו התרבותי בעולם, ומתוך כך יהיה שמור ומוגן. אומות העולם יכירו בערכו ובתפקידו, ולכן לא יתרגמו זאת לשנאה.

המודל המוצג בתנ"ך למציאות כזאת התקיים בימי שלמה המלך, שכרת בריתות עם העמים אשר סביבותיו. הרב ברנדס רואה את פרשת ביקור מלכת שבא אצל שלמה המלך כקוטב הנגדי של שנאת ישראל.

הרב קוק מגדיר שתי תנועות, או יותר נכון שתי מגמות שמאזנים ומרכיבים את כל מהלך חיינו. בלשונו של הרב קוק נקראים שתי המגמות: הקו המבדיל והקו המחבר.

במילותיו הקצרות סיכם האדמו"ר מצאנו את תמצית ההבדל בין הגזענות היהודית לזו האחרת, בין החיובית לשלילית, בין זו שהעניקה לעולם את אושוויץ וטרבלינקה לזו שתרמה לו את "לא תרצח".

האם הגזענות היהודית גרמה לחורבן העולם? האם הביאה לדיכויים של מיעוטים? לקולוניאליזם מושחת או לניצול? האם ניסתה היהדות לכפות את אמונתה הייחודית בכוח הזרוע או הממוץ? האם ייצרה היהדות מחנות ריכוז או תאי גז? האם סיפחה היהדות אל תוכה עמים בכוח החרב הגייהד או בפיתוי ממוני כמנהג הכנסייה הנוצרית?

הגזענות היהודית חיובית היא! תורת ישראל אמנם קובעת כי היהודי "עליון" הוא אלא שעליונותו זו מחייבת אותו להיות "אור לגויים" ואין מטרתה להחשיך את עולמם. מחויבות זו אף מתומצתת בדברי חז"ל באומרם "חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם". מצוות "ונקדשתי בתוך בני ישראל" היא שמגינה על העם היהודי מן ההיבטים השליליים של הגזענות ובכך מכוונת את עליונותו הייחודית אל מטרת הבריאה.

בפרשת אמור מזהיר הקב"ה את בני ישראל מן הסכנה המתלווה למצבם החדש כעם סגולה באומרו: "ושמרתם מצותי ועשיתם אתם אני ה' ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם". בחיים על פי "אתה בחרתנו" יש סכנה שאפשר ויביאו לידי גסות הרוח. לכן ניתנה להם התורה כדי לזככם ולשומרם מן היוהרה, לצנן ולהכניע את עזותם וכדי להפוך את עליונותם למשפיעה ולא לנוטלת. כדי לנתב את העליונות הרוחנית לכיוון החיובי מזהיר הקב"ה את ישראל על חילול ה' "ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל". בחירת העם היהודי באה, להטיל עליהם עול ולא לשחררם, להופכם למשפיעים ולא לנוטלים, להוות דוגמא לחיובי שבגזענות ולא לשלילי שבה.

במבט מרחבי יותר אחרי השואה האיומה, שהיתה בשליטה איומה של ימין קיצוני שהביאה לנאציזם ולכזו הבדלה בין בני האדם העולם עבר תהליך הפוך, ואולי כעת העולם מגיע לאיזון, אך את זאת נדע רק בעבור עשרות השנים הקרובות שיבואו עלינו לטובה...

מכל מקום, אומר הרב סיגליס, היסוד הזה של מתח בין הקו המבדיל לקו המחבר הוא גם ענין גדול שלומדים בפרשה. אברהם הולך מתוך מציאות של דור הפלגה, שממנו פרש, ויוצא מהתפיסה של קו מחבר שמטשטש את היחודיות של כל אחד ומכאן יוצא אברהם אבינו למפעל חייו.

אברהם אבינו שחזונו הוא חיבור לכל אדם ולמצוא את הטוב שבכל אחד, ומתפלל על סדום ועמורה הרשעים, נדרש גם לשמור על הקו המבדיל, על עולם פנימי של אהבת ה' יתברך, על רחיצת רגליים לכל מי שבא לביתו מאבק עבודה זרה שברגליו.

החיבור הגדול של אברהם, לא מטשטש את היחודיות שלו, בביתו יש את החינוך של בית אברהם, ולא מאפשר לחיצוניות לחדור פנימה.

אברהם מקבל כל אדם בסבר פנים טובות, אך דואג לשטוף את העבודה זרה שלו, מצד אחד, ולקרבו לעבודת ה' מצד שני.

רק בשמירה על הקו המפריד, יכול אברהם לפעול בכיוון הקו המחבר! רק כשאתה שומר על יחודך יכול אתה להתחבר לאחרים.

לכן כ"כ חשוב היה שאברהם יפרוש מהחברה הרעה בחוץ לארץ ויתחבר לעצמיותו, בהר המוריה. בלי שינוי זה לא יכול היה להבין את מציאות ה' ולהפיץ שמו בעולם בצורה שלמה יותר. גם עם ישראל, יכול לפעול בכיוון הקו המחבר רק אם ישמור על הקו המפריד.

שואת העם היהודי הציגה בחריפות איומה את ההבדלים התהומיים בין הגזענות החיובית לשלילית. בין זה המבקש "לנתוש ולנתוץ ולהאביד ולהרוס" לבין העם היהודי המבקש "לבנות ולנטוע". מי שעמד על הבדל נורא זה היה האדמו"ר מצאנו רבי יקותיאל הלברשטם זצוק"ל.

בשנת 1943 נשלחו אסירים יהודים ממחנה המוות בירקנאו לורשא כדי לנקות את חורבות הגטו לאחר דיכוי המרד, על קבוצה זו נמנה האדמו"ר מצאנו. עת עמדו על הריסות הגטו פנה אחד האסירים אל האדמו"ר ושאלו בכאב: "רבי... האם תמשיך עוד לומר בתפילתך "אתה בחרתנו"? השיב לו האדמו"ר: "עד היום לא אמרתי זאת בכוונה הראויה, אולם מעתה כאשר אגיד 'אתה בחרתנו', אכוון יותר ויותר... מוטב לי להישאר במצבי זה, מאשר להיות כאחד מהם".